

Els laboristes a l'ombra del Partenó

Nikolas Zois

Traducció: Jaume Almirall

L'article de Nikolas Zois, publicat a *Η Καθημερινή* [El Quotidià] el 16 de juliol de 2024, recull diferents opinions sobre el possible acord, i sota quines condicions, per a un «retorn» a Grècia dels marbres del Partenó, després de la victòria del Partit Laborista britànic a les eleccions al parlament del 4 de juliol. L'article original es trobarà en l'enllaç següent: <https://www.kathimerini.gr/culture/563125264/oi-ergatikoi-sti-skia-toy-parthenona/>

Consideracions sobre si el nou govern britànic pot influir, i com, en el cas de les Escultures.

Eren finals de novembre del 2023, quan el *Financial Times*, en un reportatge detallat seu sobre la qüestió de la qual, els darrers anys, no han faltat filtracions, escrivia que Keir Starmer, l'aleshores líder de l'oposició britànica del Partit Laborista, estava «obert» a un acord sobre el retorn de les Escultures del Partenó. Per ser exactes, el diari citava les paraules d'un col·laborador d'Starmer, el qual comentava que «seguim en la llei vigent, però si es pogués aconseguir un acord de préstec de les Escultures que fos mútuament acceptable pel Museu Britànic i pel govern grec, no ens hi oposaríem».

La referència a un «acord de préstec» (que no es discuteix per part de Grècia) i la puntualització que «seguim en la llei vigent» (és a dir, en la «British Museum Act» de 1963, que prohibeix al Museu Britànic que vengui o cedeixi part de la seva col·lecció a qualsevol entitat o país) no permetia grans celebracions a la banda grega. Però havia procedit de l'entorn del líder d'un partit que en el passat ja va tenir altres caps —com James Corbin o Neil Kinnock— més aviat positivament disposats a les reivindicacions gregues. A més a més, els sondeigs preelectorals ja indicaven que l'advocat de centreesquerra, de 61 anys, Keir Starmer era possiblement «l'imminent primer ministre». I com que la seva postura sobre l'eventual reunificació de les Escultures s'havia publicat només pocs dies abans de la insòlita decisió de l'aleshores primer ministre britànic, Rishi Sunak, de cancel·lar la seva trobada amb el seu homòleg grec, Kiriakos Mitsotakis, amb l'excusa de les declaracions d'aquest últim sobre les Escultures, es podia suposar raonablement que, per contrast amb els Conservadors, els Laboristes potser serien una mica més... flexibles en tota la qüestió.

¿Però que passa avui dia, quan Keir Starmer és l'actual primer ministre i Rishi Sunak ha dimitit com a líder dels Conservadors després de la seva derrota aclaparadora a les eleccions del 4 de juliol? ¿Què pot esperar-se Grècia? ¿Potser un desplaçament, per petit que sigui, en la política britànica de retorn d'antiguitats? ¿Un canvi de postura a nivell

governamental, que afavorirà les contínues gestions del Palau Maximu¹ amb el Museu Britànic i amb el seu president, George Osborne? ¿Res de tot això?

«El nou primer ministre del Regne Unit, Sir Keir Starmer, disposa d'una àmplia majoria a la Cambra dels Comuns, de manera que, en principi, si aquesta fos la política oficial del Partit Laborista, la llei de 1963 podria o bé ser derogada, o bé ser modificada, i els Marbres del Partenó iniciar el procés de repatriació i reunificació bastant aviat», declara a *El Quotidià* el doctor Paul Cartledge, professor emèrit de Cultura Grega a la Universitat de Cambridge i vicepresident del Comitè Britànic per a la Reunificació dels Marbres del Partenó (British Committee for the Reunification of the Parthenon Marbles – BCRPM). «Tanmateix», observa el doctor Cartledge, «el manifest electoral del Partit Laborista era decepcionantment “suau” (“light”) pel que respecta a qualsevol compromís cultural, i molt menys a qualsevol valoració de la diplomàcia cultural en el futur. A primera vista, doncs, no caldrà esperar aviat cap iniciativa positiva per part del nou govern dels Laboristes».

Uns quants diputats, continua Paul Cartledge, es posicionen obertament a favor de la reunificació, que cada vegada més concentra un major recolzament també fora del Parlament. «Però tal com personalment fa temps que sostinc, caldrà una conjuntura internacional extraordinària i inusual per tal que el nou govern dels Laboristes consideri els Marbres com una qüestió de tanta importància electoral perquè li dediquin un valuós temps parlamentari i un esforç legislatiu. Pel que sé», afegeix, «la nova ministra de Cultura, Lisa Nandy, no ha mostrat cap interès oficial per la qüestió dels Marbres. Nosaltres, com a membres del BCRPM, la pressionarem fort tan aviat com acabi el període governamental de gràcia».

També ella membre del BCRPM, Victoria Hislop,² que fa poc ha publicat la novel·la *The Figurine*, fa notar igualment que Lisa Nandy, la nova ministra de Cultura, Mitjans de Comunicació i Esport —«una cartera absurdament àmplia», diu l'escriptora britànica— no ha pres cap posicionament sobre la qüestió. Tot i així, Hislop explica per què després del 4 de juliol el Comitè Britànic és ni que sigui moderadament optimista: «Perquè ha rebut més recolzament dels parlamentaris Laboristes que de cap altre partit les últimes quatre dècades, una cosa que sembla potencialment positiva per a tots els qui confien que les Escultures han de retornar a Atenes». L'escriptora subratlla així mateix la postura positiva de l'opinió pública britànica, i proposa que el nou govern «s'escolti el cos electoral i situï la

¹ El Palau Maximu, una gran mansió construïda al centre d'Atenes a inicis del segle XX, és, des de 1982, la seu oficial del primer ministre grec; el seu nom, sobretot en els mitjans de comunicació, designa per antonomàsia el govern i l'entorn del primer ministre. (N. del T.)

² Victoria Hislop (1959) és una periodista i escriptora anglesa. Amant de Grècia, on fa llargues estades, ha aconseguit en aquest país —escenari d'algunes de les seves obres— fama i èxit extraordinaris. La seva primera novel·la, *The Island* (2005) va ser adaptada en format de sèrie televisiva pel canal grec MEGA (*Το νησί*, temporada 2010-2011), amb un èxit aclaparador. Una altra sèrie televisiva grega, *Καρτ ποστάλ*, emesa el 2021 per la Ràdio Televisió de Grècia, s'ha basat en la seva novel·la *Cartes Postales from Greece*, publicada el 2016. La seva última novel·la, *The Figurine* va aparèixer el 2023. (N. del T.)

qüestió al capdamunt de la seva agendai. Ara bé, segons la seva opinió, mentre que l'eventualitat que els Laboristes modifiquen la llei de 1963 és una cosa que «sona tan senzilla», el seu programa preelectoral no hi feia cap referència, i per això l'escriptora no espera per part seva cap moviment positiu en el futur immediat.

«La llei de 1963 podria o bé ser derogada, o bé ser modificada, i les Escultures del Partenó iniciar el seu procés de repatriació». Dr. Paul Cartledge

D'altra banda, com ha publicat *El Quotidià* (4 de desembre de 2023), en el passat ja hi ha hagut altres governs Laboristes que finalment no van generar resultats polítics en relació al cas de les Escultures, i tot i que la seva disposició era amistosa, tanmateix les seves accions no ho eren tant. La part grega no ignora aquest fet, ni tampoc no és indiferent a tot el que s'havia sabut el novembre del 2023. «El primer ministre de la Gran Bretanya, Keir Starmer», diu a *El Quotidià* la ministra de Cultura Lina Mendoni, «ha declarat que no es proposa canviar la llei de 1963, però també que no s'oposarà a un eventual acord entre Atenes i el Museu Britànic sobre la reunificació de les Escultures al Museu de l'Acropolis. Valorem positivament aquestes declaracions, que d'alguna manera creen un clima de neutralitat favorable. Tanmateix, queda per veure si també tindran efecte pràctic. En tot cas, la nostra política, la nostra estratègia i les nostres línies vermelles no es modifiquen segons els canvis de govern a la Gran Bretanya».

Com subratlla la senyora Mendoni, els darrers cinc anys s'han fet més i mes substancials passos que no en les anteriors dècades —des de 1982, quan l'assumpte va ser reprès enèrgicament per Melina Mercouri. Les eines que ofereix la diplomàcia cultural bilateral i internacional, els fòrums internacionals, són emprats sistemàticament per la part grega, i la demanda nacional però també universal de reunificació de les obres d'art de Fídias sota la llum àtica ja rep el suport de l'opinió pública internacional en una proporció que arriba al 70%. «Si es pensa», afegeix la ministra, «que també l'opinió pública britànica, en la seva majoria aclaparadora, però també mitjans tradicionalment conservadors, com el *Times* de Londres, es posicionen incondicionalment a favor de la demanda grega, més valdrà que el govern britànic s'ho prengui seriosament».

¿Què opinen, però, els juristes que coneixen bé la qüestió? «Quan Keir Starmer, el novembre del 2023, declarava, per mitjà d'un col·laborador seu, que “si es pogués aconseguir un acord de préstec mútuament acceptable pel Museu Britànic i pel govern grec, no ens hi oposarem”, sabia molt bé què feia», diu Irini Stamatudi, professora de Dret a la Universitat de Nicòsia. «Primer, perquè sabia que tenia avantatge polític sobre Rishi Sunak, i que aviat seria convidat a governar i a mantenir les seves promeses, i, segon, perquè, havent exercit com a fiscal superior de la Gran Bretanya i en qualitat d'advocat de drets humans, coneixia les possibilitats que li dóna el dret britànic en aquest punt. Tanmateix, seria un error enfrontar-nos a aquesta disposició positiva d'Starmer com a compromís per a un desenllaç immediat de la qüestió».

«El primer ministre de la Gran Bretanya ha declarat que no s'oposarà a un eventual acord entre Atenes i el Museu Britànic». Lina Mendoni

La consecució d'un acord, recorda la senyora Stamatudi, no és un afer senzill, atès que les dues parts surten de diferents punts de vista, amb Grècia que aspira al retorn dels Marbres i la Gran Bretanya que pensa en un préstec. «En aquest marc», continua la professora, «d'aquí a pocs dies, el 18 de juliol, sorgeix una nova oportunitat, quan el govern britànic organitzarà, al Palau Blenheim, una trobada de la Comunitat Política Europea, a la qual es convidarà a participar prop de 50 líders de tot Europa. Aquesta trobada ofereix al primer ministre grec l'ocasió perfecta per reprendre la qüestió amb el seu homòleg, tot i que, segons sembla, el canal de comunicació amb el Museu Britànic i amb el seu president, George Osborne, no s'havia tancat. Starmer no prendrà la iniciativa dels moviments per raons de principi. Deixarà la preeminència al Museu Britànic i al seu president, però el poder d'una "empenta" política té la seva importància, sense sobreestimar-la».

Solució mútuament beneficiosa

La valoració més fermament optimista potser sembla que prové de l'organisme *Parthenon Project*,³ que promou la reunificació de les Escultures amb l'ajuda d'una solució mútuament beneficiosa («win-win»). Ho explica millor el president de l'organisme, Lord Ed Vaizey: «El Partit Laborista», diu Lord Vaizey a *El Quotidià*, «ho ha fet bé dient que no s'oposarà a les negociacions entre el Museu Britànic i el govern grec. Això obre el camí a una solució ambiciosa i àmplia, i estic segur que les dues parts trobaran la manera de seguir endavant».

El reportatge també ha comptat amb la col·laboració d'Eleni Sambani.

³ El *Parthenon Project* disposa d'una interessant pàgina web: <https://parthenonproject.co.uk/> (N. del T.).